

Pojęcie broni palnej

Streszczenie

Przedmiotem opracowania jest analiza definicji legalnej broni palnej zawartej w art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji. Opracowanie niniejsze stanowi polemikę do tez wysuniętych przez P. Grzegorzcyka i Z. Wardaka w artykule „Pojęcie broni palnej w prawie karnym”, które ukazało się w 10 numerze „Prokuratury i Prawa” z 2017 r. Autorzy przytoczonego opracowania, stawiają tezę, że ze względu na istotne zmiany w treści definicji legalnej broni palnej, wykorzystywanie jej do budowy norm prawnych na gruncie prawa karnego prowadziłoby do absurdu i proponują w tym zakresie wykorzystanie kryminalistycznej definicji broni palnej. Autor niniejszego opracowania poddaje analizie poszczególne elementy legalnej definicji broni palnej wskazujące konstytutywne cechy takiej broni, co prowadzi do wniosków, że w istocie definicja ta w dużym stopniu zbieżna jest rozumieniem „broni palnej” przyjmowanym w nauce kryminalistyki. Samo zaś wykorzystanie definicji legalnej „broni palnej” na gruncie kodeksu karnego jest dopuszczalne i nie prowadzi do skutków niedających się zaakceptować z perspektywy założenia racjonalności prawodawcy.

W opracowaniu „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” opublikowanym w październikowym numerze „Prokuratury i Prawa” z 2017 r.¹ Autorzy zawarli tezy, że obecnie funkcjonująca w ustawie o broni i amunicji² definicja broni palnej jest odmienna niż rozumienie tego pojęcia przyjęte na gruncie kryminalistyki. Ze względu na radykalne rozbieżności tych definicji, Autorzy stwierdzają, że uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2004 r., sygn. I KZP 39/03³ zdezaktualizowała się po

¹ P. Grzegorzcyk, Z. Wardak, Pojęcie broni palnej w prawie karnym, Prokuratura i Prawo 2017, nr 10, s. 85–99.

² Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, tekst jedn. Dz. U. 2017 r., poz. 1839 – dalej: u.b.a.

³ Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2004 r., sygn. I KZP 39/03, Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa 2004, nr 2, poz. 13.

zmianie treści definicji ustawowej w 2011 r.⁴ Swoje rozważania Autorzy konkludują stwierdzeniem, iż *de lege lata* nie należy wykorzystywać definicji legalnej broni palnej w konstruowaniu norm prawa karnego, a oprzeć się należy na definicji kryminalistycznej. Celem niniejszego opracowania jest podjęcie polemiki z częścią tez zaprezentowanych w przytoczonym opracowaniu.

Na wstępie rozważań poczynić należy uwagę, że do wejścia w życie ustawy z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji w prawie polskim brak było definicji treściowej pojęcia „broń palna”. Ze względu na zainteresowania badawcze kryminalistyki, to właśnie ta nauka stała się naturalnym środowiskiem, gdzie kształtowało się pojęcie broni palnej wystarczająco precyzyjne na potrzeby prawa karnego. We wspomnianej ustawie po raz pierwszy wprowadzono definicję legalną broni palnej, określając cechy konstytutywne umożliwiające zakwalifikowanie danego przedmiotu jako desygnatu nazwy „broń palna”. Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 7 u.b.a., bronią palną było „niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo z elementu zastępującego lufę, a przez to do rażenia celów na odległość”. Definicja ta była w znacznej mierze zbieżna z poglądami głoszonymi w nauce kryminalistyki. Istotną różnicę zaś stanowiło objęcie zakresem definicji broni palnej również broni gazowej, zarówno poprzez określenie „wystrzelenia substancji” w definicji treściowej, jak i wskazanie broni gazowej jako broni palnej w niepełnej definicji zakresowej w art. 4 ust. 1 pkt 1 u.b.a.⁵

Ze względu na fakt, że definicja treściowa „broni palnej” znalazła się w ustawie o broni i amunicji, zaś w kodeksie karnym⁶ stypizowane zostały przestępstwa, w których broń palna stanowi znamię przedmiotowe,

⁴ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, Dz. U. Nr 36 poz. 195.

⁵ Rozwiązanie spotkało się z krytyką ze strony przedstawicieli kryminalistyki. Zob. B. Kurzępa, Ustawa o broni i amunicji. Komentarz, Warszawa 2010, s. 74; M. Nowożęny, Przegląd definicji pojęcia „broń palna” z punktu widzenia prawa karnego i kryminalistyki, (w:) L. Bogunia (red.), Nowa kodyfikacja prawa karnego, t. VII, Wrocław 2001, s. 233; L. Stępką, Ustawa o broni i amunicji – uwagi krytyczne *de lege lata* i *de lege ferenda*, (w:) V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), Kryminalistyka dla prawa, prawo dla kryminalistyki, Toruń 2010, s. 222; M. Kulicki, Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej, Kraków 2001, s. 31–37.

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jedn. Dz. U. 2017 r., poz. 2204 ze zm. – dalej: k.k.

pojawił się problem ustalenia relacji ustawowej definicji legalnej do broni palnej jako znamienia czynu zabronionego. Problem ten komplikowało ponadto występowanie w kodeksie karnym pojęcia „broń palna” w dwóch rolach: jako przedmiotu czynności wykonawczej przestępstwa (art. 263 k.k.) oraz jako narzędzia przestępstwa (art. 159 k.k., art. 223 § 1 k.k., art. 280 § 2 k.k.). W literaturze pojawiły się trzy możliwe rozwiązania tej kwestii, które zostaną syntetycznie przedstawione poniżej.

Pierwszy pogląd zakładał odrębność ustawy o broni i amunicji od kodeksu karnego. Akty te, zdaniem przedstawicieli tego stanowiska, są od siebie niezależne i nie należy automatycznie przekładać definicji z jednego aktu prawnego do drugiego. Mają one bowiem inne cele do osiągnięcia. Ustawa o broni i amunicji określa administracyjnoprawne warunki uzyskania pozwolenia na broń, zaś kodeks karny określa typy czynów zabronionych jako przestępstwa. O ograniczeniu legalnej broni palnej jedynie do obszaru ustawy o broni i amunicji, ostatecznie rozstrzygać miałyby użycie zwrotu „w rozumieniu ustawy” w definicji z art. 7 ust. 1 u.b.a.⁷

Drugie z proponowanych stanowisk zakłada, że wykorzystanie definicji legalnej broni palnej z ustawy o broni i amunicji jest konieczne aby skonstruować normy sankcjonowane związane z art. 263 k.k. Zdaniem przedstawicieli tego poglądu, zawarta w art. 263 § 2 k.k. klauzula normatywna „bez zezwolenia” nakazuje odniesienie się do aktu prawnego, który określa owe zezwolenia. Innymi słowy, by odróżnić, czy posiadanie określonej broni palnej stanowi czyn zabroniony, czy nie, konieczne jest sięgnięcie do aktu normatywnego, który określa warunki zgodnego z prawem posiadania takiego przedmiotu⁸. Co więcej, zgodnie z dyrektywami wykładni językowej, jeżeli dany akt normatywny nie definiuje pojęcia, które zostało w nim użyte, należy w pierwszej kolejności sięgnąć do aktu normatywnego podstawowego dla danej dziedziny regulacji⁹. W tym przypadku podstawowym aktem prawnym jest ustawa o broni i amunicji. Przedstawiciele tego poglądu dostrzegając jednak podwójną rolę broni palnej w różnych typach przestępstw, twierdzą, że wykorzystanie definicji ustawowej powinno zostać ograniczone jedynie do przestępstw, w których stanowi ona przedmiot czynności wykonawczej. W przypadkach zaś, gdzie broń palna występuje w roli narzędzia prze-

⁷ Zob. Z. Jeleń, *Pojęcie broni palnej*, *Prokuratura i Prawo* 2002, nr 5, s. 67–68.

⁸ Zob. W. Wolter, *Klauzule normatywne w przepisach karnych*, *Krakowskie Studia Prawnicze* 1969, nr 3, s. 27.

⁹ Zob. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, s. 212.

stępstwa należałoby przyjąć kryminalistyczną wersję definicji broni palnej¹⁰. Rozróżnienie to wynika z założenia, że w przypadku przestępstw, w których broń palna stanowi narzędzie, powinna ona być niebezpieczna *in concreto*, zaś w przypadku broni palnej jako przedmiotu czynności wykonawczej do poniesienia odpowiedzialności karnej wystarcza już, że broń taka jest niebezpieczna *in abstracto*. Stanowi to, zdaniem przedstawicieli tego poglądu, uzasadnienie wystarczające do odejścia od zakazu wykładni homonimicznej.

Trzecie stanowisko uzasadnia konieczność wykorzystania definicji ustawowej broni palnej do określania znamion przestępstwa z art. 263 § 2 k.k. w taki sam sposób jak drugi z zaprezentowanych poglądów. Przedstawiciele tej koncepcji uznają jednak, że podwójna rola broni palnej na gruncie kodeksu karnego nie jest argumentem pozwalającym odrzucić zakaz wykładni homonimicznej, co oznacza przyjęcie jednolitego rozumienia tego pojęcia na gruncie całego kodeksu karnego¹¹. Przedstawiciele tego stanowiska budują więc pewną kilkuelementową konstrukcję relacji pomiędzy ustawą o broni i amunicji a kodeksem karnym:

- w Kodeksie karnym brak jest definicji legalnej broni palnej,
- zgodnie z dyrektywami wykładni językowej, znaczenia pojęcia broni palnej należy poszukiwać na gruncie aktu normatywnego podstawowego dla danej problematyki, którym w tym przypadku będzie ustawa o broni i amunicji,
- w ustawie o broni i amunicji znajduje się definicja legalna broni palnej, Uwzględnienie wspomnianych powyżej dyrektyw wykładni wzmocnionych użytą w art. 263 § 2 k.k. klauzulą normatywną nakazuje przyjęcie, że definicja legalna broni palnej ma zastosowanie również na gruncie art. 263 § 2 k.k.

Zastosowanie kolejnej dyrektywy wykładni – zakazu wykładni homonimicznej – nakazuje uznać, że definicja legalna broni palnej ma zastosowanie również do budowania norm prawnych na gruncie pozostałych przepisów kodeksu karnego.

Przedstawiciele tego stanowiska podnoszą, że nadanie różnego znaczenia pojęciu „broń palna”, które występuje w roli przedmiotu czynności wykonawczej i w roli narzędzia przestępstwa, prowadzi do absurdu. Za-

¹⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2002 r., sygn. V KKN 376/01, Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa 2003, nr 1–2, poz. 12; Wyrok Sadu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 grudnia 2001 r., sygn. II AKa 269/01, Krakowskie Zeszyty Sądowe 2002, nr 1, poz. 17.

¹¹ R. A. Stefański, Glosa do postanowienia z dnia 4 listopada 2002 r., sygn. V KKN 376/01, Państwo i Prawo 2003, nr 7, s. 126.

chowanie bowiem osoby, która posiada bez zezwolenia broń gazową i będzie posługiwać się nią podczas rozboju należałoby zakwalifikować jako posiadanie broni palnej bez zezwolenia (art. 263 § 2 k.k.), ale już nie jako rozbój w typie kwalifikowanym, a w typie podstawowym (art. 280 § 1 k.k.). Ten sam przedmiot więc na gruncie kodeksu karnego jednocześnie byłby i nie byłby bronią palną.

Problem relacji definicji legalnej broni palnej zawartej w ustawie o broni i amunicji Sąd Najwyższy rozstrzygnął w uchwale z dnia 29 stycznia 2004 r., sygn. I KZP 39/03, w której zajął trzecie z prezentowanych stanowisk¹².

Legalna definicja treściowa broni palnej zmieniona została dwukrotnie. Pierwszej zmiany dokonano ustawą nowelizującą z dnia 14 lutego 2003 r.¹³ Zmiana polegała na dodaniu definicji broni palnej alarmowej i sygnałowej. Dostrzeżono bowiem, że taka broń nie posiada wszystkich cech konstytutywnych wskazanych w definicji legalnej broni palnej¹⁴. Druga zmiana, o wiele istotniejsza z perspektywy niniejszego opracowania, spowodowana była nowelizacją ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Od wejścia w życie tej nowelizacji, broń palna zdefiniowana została jako „każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego”, dodano również art. 7 ust. 1a u.b.a., w którym wyjaśniono, że przedmiotem dającym się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego jest taki przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania.

Autorzy opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” dostrzegli przy tym, że nowelizacja z 2011 r. miała na celu implementację Dyrektywy Rady z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i po-

¹² Stanowisko to Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach utrzymuje również po nowelizacji ustawy o broni i amunicji w 2011 r. – zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. IV KK 10/13, Lex nr 1504581. W zakresie zastosowania innych przepisów ustawy o broni i amunicji na gruncie kodeksu karnego zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2015 r., sygn. IV KK 343/14, Lex nr 1628956.

¹³ Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu, Dz. U. Nr 52, poz. 451.

¹⁴ Uzasadnienie Rządowego Projektu ustawy o zmianie ustawy o broni i amunicji z dnia 24 października 2002 r. (Druk nr 1048), oficjalna witryna internetowa Sejmu, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/1048/\\$file/1048.PDF](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/1048/$file/1048.PDF), s. 20 (dostęp w dniu 8 stycznia 2018 r.).

siadania broni¹⁵ zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r.¹⁶, stwierdzili jednak, że mechaniczne przeniesienie treści dyrektywy do polskiego porządku prawnego nie jest rozwiązaniem prawidłowym, gdyby tak miało bowiem być, to prawodawca europejski wydałby bezpośrednio wiążące rozporządzenie, a nie dyrektywę¹⁷. Do tezy tej należy poczynić kilka uwag komentarza.

Dyrektywa jest swoistym źródłem prawa Unii Europejskiej, bowiem aby jej regulacje znalazły się w krajowym porządku prawnych konieczne jest jej implementowanie poprzez wydanie krajowych aktów prawnych. Ta cecha dyrektywy wynika z jej charakteru, jest ona bowiem instrumentem ujednolicania prawa w państwach Unii Europejskiej. Wiąże ona co do rezultatu, pozostawiając zaś decyzję o sposobie osiągnięcia wyznaczonego skutku prawodawcy krajowemu¹⁸. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby ustawodawca krajowy pewną część treści dyrektywy wykorzystał bezpośrednio w przepisach prawa krajowego. Nietrafnym wydaje się zaś oczekiwanie od prawodawcy krajowego, aby nie korzystał z treści dyrektywy podczas jej implementowania. Niekiedy wręcz, przez poziom szczegółowości dyrektywy, zakres swobody krajowego prawodawcy jest w dużym stopniu ograniczony¹⁹.

Nie można również tracić z pola widzenia faktu, że definicja broni palnej określona w dyrektywie nie została przeniesiona mechanicznie, a została zmodyfikowana poprzez objęcie nią również broni gazowej (dodanie zwrotu „lub substancji” do definicji ustawowej) oraz usunięcie wymogu, aby przedmiot dający się łatwo przystosować miał wcześniej kształt broni palnej. W związku z powyższym, zarzut, jakoby ustawodawca bezrefleksyjnie wprowadził definicję broni palnej zamieszczoną w dyrektywie do polskiego porządku prawnego, wydaje się chybiony.

Mimo krytyki sposobu implementacji dyrektywy, jak się wydaje, nie budzi wątpliwości Autorów opracowania twierdzenie, że definicja broni

¹⁵ Dyrektywa Rady z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, 91/477/EWG, Dz. Urz. UE L 256/51.

¹⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, 2008/51/WE, Dz. Urz. UE L 179/5.

¹⁷ P. Grzegorzcyk, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 91.

¹⁸ Zob. np. A. Szachon-Przenny, *Źródła prawa Unii Europejskiej*, (w:) A. Kuś (red.), *Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej w zarysie*, Lublin 2012, s. 225–226; R. Adam, M. Safjan, A. Tizzano, *Zarys prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2014, s. 138–139; J. Maliszewska-Nienartowicz, *System Instytucjonalny i prawny Unii Europejskiej*, Toruń 2010, s. 281.

¹⁹ R. Adam, M. Safjan, A. Tizzano, *op. cit.*, s. 138–139.

palnej ukształtowana nowelizacją z 2011 r. jest definicją wiążącą. Autorzy jednak ze względu na znaczne rozbieżności tej definicji z definicją kryminalistyczną ograniczają jej zastosowanie jedynie do ustawy o broni i amunicji.

To właśnie nowelizacja z 2011 r. stanowiła asumpt do wysunięcia przez Autorów opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” tezy, że ze względu na zmianę normatywną uchwała Sądu Najwyższego została zdezaktualizowana. Definicji tej Autorzy zarzucili zignorowanie przyjętego w kryminalistyce rozumienia broni palnej poprzez:

- brak ujęcia, jako cechy konstytutywnej, broni palnej jako niebezpiecznego dla życia lub zdrowia człowieka urządzenia,
- brak ujęcia, jako cechy konstytutywnej, zdolności broni do wystrzelenia pocisku z lufy albo elementu ją zastępującego,
- brak ujęcia, jako cechy konstytutywnej, zdolności broni do rażenia na odległość,
- brak ujęcia, jako cechy konstytutywnej, zdolności do wystrzeliwania pocisku (wskutek spalania się materiału miotającego)²⁰.

Wypada przytoczone zarzuty poddać analizie i zbadać, czy rzeczywiście definicja legalna tak znacząco obiega od definicji kryminalistycznej, że nie jest możliwe jej wykorzystanie na potrzeby prawa karnego. W dalszej części niniejszego opracowania przyjęto właściwe dla derywacyjnej koncepcji wykładni założenie *omnia sunt interpretanda*²¹. Sam zaś proces poddania wykładni definicji legalnej jest dopuszczalny, gdyż definicja taka jest przepisem prawnym, a z definicji tej odtwarza się normę prawną nakazującą uwzględniać określone znaczenie danego zwrotu przy wykładni przepisów prawnych, w których zwrot taki występuje²².

Broń palna jako urządzenie niebezpieczne dla życia lub zdrowia człowieka

Pierwszy z przytoczonych zarzutów dotyczy braku wskazania niebezpieczności dla życia i zdrowia jako cechy definicyjnej broni palnej. Choć Autorzy opracowania wskazują, że „znamię niebezpieczeństwa imma-

²⁰ P. Grzegorzcyk, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 90–91.

²¹ Derywacyjna koncepcja wykładni prawa odrzuca bowiem założenie *clara non sunt interpretanda*, pojmowane jako konieczność eliminacji interpretacji wyrazu lub wyrażenia, gdyby nie powodowało one u interpretatora żadnych wątpliwości – zob. M. Zieliński, *op. cit.*, s. 253.

²² *Ibidem*, s. 214–215.

nentnie wpisane jest w charakter tego urządzenia i jego przeznaczenia²³, to zauważyć należy, że w literaturze kryminalistyki występowały poglądy, że element niebezpieczności nie jest cechą naturalną broni palnej i nie należy go wynosić do rangi cechy konstytutywnej²⁴. Kwestią problematyczną jest przy tym, jaki charakter powinno mieć niebezpieczeństwo, które stanowiłoby element definicji broni palnej. Jeżeli broń palna miałaby być niebezpieczna *in concreto*, to w prosty sposób można byłoby uniknąć odpowiedzialności za nielegalne jej posiadanie. Jeżeli zaś cechą broni palnej jest niebezpieczeństwo *in abstracto* (jak się wydaje, o ten rodzaj niebezpieczeństwa chodzi Autorom), to posługiwanie się bronią palną niezaładowaną podczas rozboju powodować będzie odpowiedzialność za typ kwalifikowany rozboju²⁵. W przypadku „innych urządzeń”, które nie są tak niebezpieczne *in abstracto* jak typowa broń palna, a również zostają na mocy definicji zaliczone do kategorii broni palnej sprawa ma się nieco inaczej.

Na gruncie definicji broni palnej, wskazującej niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia jako cechę konstytutywną (jak w pierwotnej treści art. 7 u.b.a.), przedmioty takie jak rewolwery strzelające gumowymi kulami, przystosowane i skonstruowane tylko do tego rodzaju amunicji, których użycie może spowodować zasinienia lub podbiegnięcia krwawe również mogły być potencjalnie kwalifikowane jako broń palna²⁶. Jak sami Auto-

²³ P. Grzegorzcyk, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 91.

²⁴ S. Adamczak, autor definicji broni palnej, która spotkała się z aprobatą przedstawicieli kryminalistyki, broń palną rozumiał jako „przyrząd (urządzenie), w którym sprężone gazy, powstałe podczas spalania się materiału miotającego, wyrzucają pocisk (pociski) z lufy lub elementu ją zastępującego” – zob. S. Adamczak, Pojęcie broni palnej, *Problemy Kryminalistyki* 1967, nr 66, s. 207. Co więcej, autor ten do próby wzbogacenia swojej definicji cechą zdolności rażenia człowieka przez B. Zająca odniósł się krytycznie, stwierdzając, że kryterium to przesunęło definicję broni palnej na pocisk i zbędne jest wskazywanie przeznaczenia broni oraz ograniczenie zdolności rażenia tylko do człowieka – zob. S. Adamczak, Retrospektywne spojrzenie na definicję broni palnej, *Służba MO* 1974, nr 4–5, s. 709.

²⁵ Zob. np. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Komentarz do art. 280 k.k.*, (w:) A. Zoł (red.), *Kodeks Karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363*, Warszawa 2016, s. 135.

²⁶ Badanie zasadności bądź niezasadności kwalifikacji takich rewolwerów jako broni palnej przekracza ramy niniejszego opracowania. Wydaje się jednak, że problem ten nie wynika z ukształtowania aktualnej definicji legalnej broni palnej, a raczej z braku zgodności co do zasady działania przedmiotu badania. Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne broń taką jak Zoraki K–10 i Keseru K–10 kwalifikuje jako broń palną alarmową już od 2008 r. – zob. *Opinie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego z dnia 17 czerwca 2008 r. nr BE–596/08 i z dnia 20 października 2010 r. nr BE–684/10* (definicja broni palnej alarmowej nie została znowelizowana), zaś organy Policji i część dok-

rzy opracowania wskazują w przypisie 30²⁷, wyjątkowo i w niesprzyjających okolicznościach urządzenie takie może spowodować śmierć. Urządzenia takie więc mogą powodować niebezpieczeństwo zbliżone do powodowanego przez broń gazową, sygnałową czy alarmową, których normalne użycie nie powinno stanowić zagrożenia dla życia lub zdrowia, a *de lege lata* są one zaliczane do kategorii broni palnej²⁸.

Wydaje się, że zmiana definicji broni palnej wcale nie musi oznaczać rezygnacji z niebezpieczności jako cechy konstytutywnej broni palnej. Zauważyć bowiem należy, że broń palna zdefiniowana została jako „przenośna broń lufowa”. To właśnie użycie określenia „broń” sugeruje pewien minimalny stopień niebezpieczności *in abstracto*, którym powi-

tryny przyjmuje, że jest to broń palna określona w art. 7 ust. 1 u.b.a., gdyż miota pocisk w wyniku działania materiału miotającego. Przedmioty te były więc kwalifikowane już jako broń palna przed zmianą definicji legalnej. Osią sporu jest, czy można uznać przedmiot taki za broń palną alarmową o kalibrze 6 mm. Innymi słowy – czy na jej legalne posiadanie wymagane jest pozwolenie, czy nie. Na marginesie dodać należy, że niezasadne jest kwalifikowanie tych rewolwerów jako przedmiotów dających się przystosować do miotania poprzez wzmocnienie naboju naważką prochu. Takie działanie nie jest przerabianiem broni, a modyfikowaniem amunicji. Odnośnie kwalifikacji prawnej rewolwerów gumowych – zob. K. Cwik, H. Juszczyk, Kwalifikacja ustawowa rewolwerów KESERU K-10 i ZORAKI K-10 pod kątem legalności ich posiadania na terenie Polski, *Problemy Kryminalistyki* 2013, nr 279, s. 54–56. Kolejną kwestią niezbędną do ustalenia charakteru prawnego tych przedmiotów jest rozstrzygnięcie, czy przedmioty te zdolne są do miotania pocisków lub substancji wskutek działania materiału miotającego, w znaczeniu nadanym pojęciu „materiał miotający” w języku specjalistycznym. Stwierdzenie takiej zdolności powodowałoby takie same skutki zarówno przy wykorzystaniu pierwotnej, jak i aktualnej definicji legalnej broni palnej. Zob.: M. Kulicki, L. Stępką, Prawne i kryminalistyczne pojęcie broni strzeleckiej w świetle zmian przepisów ustawy o broni i amunicji, (w:) A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Leciak (red.), *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga jubileuszowa Profesora Mariana Filara*, t. II, Toruń 2012, s. 443–446; Z. Bogusz, P. Grzegorzczak, W. Thiel, Z. Wardak, *Kryminalistyczna problematyka broni akustyczno-pneumatycznej*, (w:) M. Goc, E. Gruza, T. Tomaszewski, *Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości*, Warszawa 2011, s. 35–36; P. Grzegorzczak, Z. Wardak, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. II KK 47/16*, *Studia prawnoustrojowe* 2017, nr 36, s. 161–162; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2017 r., sygn. II KK 47/16, *Lex* nr 2077541; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2015 r., sygn. III KK 122/15, *Lex* nr 1941895.

²⁷ P. Grzegorzczak, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 90. Por. badania przeprowadzone, (w:) M. Kulicki, H. Juszczyk, Uszkodzenia spowodowane pociskami wystrzelowanymi z rewolwerów ZORAKI R1 mod. 10–K kal. 6 mm/10 mm, *Problemy Kryminalistyki* 2015, nr 290, s. 21–34.

²⁸ Zob. badania prowadzone w Instytucie Medycyny Sądowej Uniwersytetu w Kopenhadze przytaczane, (w:) J. Kasprzak, *Broń obeszczadniająca*, Mińsk Mazowiecki 1991, s. 28–29.

nien charakteryzować się przedmiot, aby mógł zostać uznany za broń palną²⁹. „Broń” jest bowiem przez Słownik języka polskiego definiowana jako „narzędzie walki, przedmiot służący do obrony własnej lub do atakowania nieprzyjaciela, oręż”³⁰. Wydaje się więc, że w tym określeniu *implicite* zawarty jest wymóg minimalnego poziomu niebezpieczności dla życia lub zdrowia. Za takim rozumieniem broni przemawia również definicja zakresowa zawarta w art. 4 u.b.a.

Co więcej, cecha niebezpieczności broni palnej uwypuklana jest również na gruncie kodeksu karnego. W tych bowiem typach przestępstw, gdzie broń palna stanowi narzędzie przestępstwa, występuje zwrot „broń palna, nóż lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot”. Również więc kodeks karny nakazuje uznanie za broń palną przedmiotu, który zawiera w sobie pewien ładunek niebezpieczeństwa. Co więcej, niebezpieczność broni palnej, obok noża, stanowi również kryterium oceny niebezpieczności innych przedmiotów, przy czym chodzi tu o niebezpieczność *in abstracto*³¹.

Oceny stopnia niebezpieczności broni palnej *in concreto* dokonywać będzie zaś sąd. Skutki tej oceny mogą objawiać się w sędziowskim wymiarze kary za popełnienie konkretnego czynu, a nawet w przyjęciu znikomej społecznej szkodliwości czynu.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że sam fakt niewyrażenia wprost w redakcji definicji broni palnej elementu jej niebezpieczności, nie oznacza, że ta cecha broni palnej przez ustawodawcę została pominięta.

Zdolność broni palnej do wystrzelenia pocisku z lufy albo elementu ją zastępującego

Kolejny zarzut prezentowany przez Autorów opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” dotyczy zmiany definicji legalnej poprzez usunięcie jej fragmentu dotyczącego objęcia pojęciem broni palnej również broni, w których nie występuje lufa, a jakiś zastępujący ją element. Problem ten dostrzegany i podnoszony był już w literaturze. Jako przykład takiego przedmiotu podaje się granatnik przeciwpancerny RPG-7³²,

²⁹ R. Rejmank, Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej oraz amunicji w Polsce. Aspekty karnoprawne i kryminologiczne, Toruń 2017, s. 51.

³⁰ E. Sobol (red.), Mały słownik języka polskiego, Warszawa 2000, s. 66.

³¹ Zob. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *op. cit.*, s. 136–137.

³² Zob. A. Herzog, Ustawa o broni i amunicji po nowelizacji, Prokuratura i Prawo 2011, nr 10, s. 66–67.

przedmiotami takimi mogą być, jak się wydaje, również pewne rodzaje rewolwerów³³. Jest to niedomaganie definicji ustawowej, przez które uregulowaniom prawnym mogą wymykać się egzemplarze broni samodziłowej, konstrukcyjnie nieposiadające lufy. Również granatnik przeciwpancerny RPG–7 nie będzie kwalifikowany jako broń palna, niemniej jednak kwestię kwalifikacji prawnej posiadania amunicji do tej broni rozważać już należałoby w perspektywie art. 171 § 1 k.k. Amunicja ta zawiera bowiem materiał wybuchowy i zapalnik (przyrząd wybuchowy), a nie jest amunicją do broni palnej³⁴.

Autorzy opracowania, podnoszą również, że poza zakresem pojęcia broni palnej pozostaje także broń nieprzenośna – artyleryjska. Wydaje się, że rozwiązanie to było celowym zabiegiem ustawodawcy. Z jednej strony przyjął on rozumienie broni palnej jako przenośnej broni lufowej w ślad za dyrektywą. Z drugiej zaś, ustawodawca polski zdaje się odróżniać broń palną od broni artyleryjskiej jako dwa odrębne rodzaje broni. Świadczy o tym aktualne brzmienie art. 3 pkt 1 ustawy o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego³⁵, zgodnie z którym amunicja w tej ustawie rozumiana jest jako naboje wyposażone lub nie wyposażone w materiały wybuchowe miotające pociski oraz ślepą amunicję, wykorzystywane w broni palnej i w broni artyleryjskiej przeznaczonej do użytku cywilnego.

Zdolność broni palnej do rażenia na odległość

Kolejną różnicą pomiędzy definicją legalną broni palnej a definicją kryminalistyczną jest rezygnacja ze wskazania zdolności do rażenia na odległość jako cechy konstytutywnej broni palnej. Kryterium odległości uznawane było w doktrynie kryminalistyki jako podstawa do wykluczenia

³³ Znane są konstrukcje rewolwerów, które nie są wyposażone w lufę. Zob. A. B. Żuk, *Rewolwery i pistolety*. Encyklopedia współczesnej krótkiej broni palnej, Warszawa 2014, s. 567–568.

³⁴ Zob. P. Petasz, *Komentarz do art. 171 k.k.*, (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz. Art. 117–221*, Warszawa 2017, s. 421–422; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 marca 1997 r., sygn. II AKa 25/97, *Prokuratura i Prawo* 1997, nr 9, poz. 23.

³⁵ Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego, tekst jedn. Dz. U. 2017 r., poz. 283. Zob. także uzasadnienie zmiany w: *Uzasadnienie Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Druk 275), oficjalna witryna internetowa Sejmu RP, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/F7571EF347C050B3C1257F640049A63A/%24File/275-c1.pdf>, s. 6–7.

z zakresu broni palnej takich urządzeń jak aparaty do uboju bydła czy osadzaki kołków metalowych.

Obecna definicja legalna za cechę konstytutywną broni palnej uznaje to, że broń taka „miotą, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania”. Ustalenie znaczenia zwrotu „miotać” możliwe jest przy wykorzystaniu dyrektywy języka ogólnego. Sięgając do słownikowego brzmienia tego zwrotu, stwierdzić należy, że „miotać” oznacza „rzucać, ciskać czymś daleko z wielką siłą”³⁶. Cecha rażenia celów na odległość poprzez wystrzeliwanie pocisków lub substancji zastąpiona została miotaniem pocisków lub substancji. Dalej więc bronią palną nie będą ani aparaty do uboju bydła, ani osadzaki do kołków metalowych, nie miotają one bowiem pocisków lub substancji. W zakresie tej cechy więc nie nastąpiła zmiana normatywna, a jedynie zmiana redakcyjna przepisu³⁷.

Ważną zmianą jest natomiast objęcie definicją broni palnej broni, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania. Rozszerzono więc zakres tej definicji w stosunku do brzmienia pierwotnego (zdolność do wystrzelenia pocisku lub substancji). Poza bronią, która faktycznie jest używana („miotą”), bądź w zamyśle twórcy przeznaczona jest do miotania, choćby nie oddano z niej jeszcze strzału („jest przeznaczona do miotania”), bronią palną jest broń, która może dopiero zostać przystosowana do miotania. Bronią taką w myśl art. 7 ust. 1a u.b.a. jest przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania.

Problemy interpretacyjne rodzi w szczególności trzecia grupa przedmiotów kwalifikowanych jako broń palna. Zestawienie bowiem treści art. 7 ust. 1 u.b.a. z art. 7 ust. 1a u.b.a. powoduje trudności z ustaleniem, czy przedmiot dający się przystosować musi być już przed przystosowaniem przenośną bronią lufową, czy też tego wymogu nie musi spełnić³⁸, co dostrzegają również Autorzy komentowanego opracowania³⁹. Co więcej, w takim ujęciu definicji broni palnej pojawia się paradoks, bowiem przedmiot niebędący bronią palną, który może zostać przystosowany do miotania, staje się bronią palną właśnie ze względu na możliwość jego przystosowania do miotania (potencjalną). Przedmiot taki więc jednocze-

³⁶ E. Sobol (red.), *op. cit.*, s. 463.

³⁷ O możliwości zmiany przepisu bez zmiany normatywnej zob. T. Grzybowski, *Wpływ zmian prawa na jego wykładnię*, Warszawa 2013, s. 40–41.

³⁸ A. Herzog, *op. cit.*, s. 67–68.

³⁹ P. Grzegorzczak, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 92.

śnie jest i nie jest bronią palną – przyjęcie takiego rozumowania prowadziłyby więc do absurdu i zakwestionowania założenia o racjonalności prawodawcy.

Aby tę materię uporządkować należy ustalić, czy przedmiot dający się łatwo przystosować do miotania musi być przed przystosowaniem przenośną bronią lufową oraz jednoznacznie określić charakter takiego przedmiotu (czy jest bronią palną, czy nie).

Analizując ten problem w pierwszej kolejności sięgnąć należy do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniającej dyrektywy Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, której implementacja spowodowała omawianą zmianę. Pozwala to na stwierdzenie, że definicja broni palnej w dyrektywie nie obejmuje broni gazowej. W preambule dyrektywy zmieniającej wskazano, że zmiana podyktowana jest m.in. koniecznością objęcia definicją broni palnej również broni, która daje się przerobić na broń palną. Celem więc objęcia definicją broni palnej w dyrektywie również przedmiotów dających się przystosować do miotania (pocisków, a nie substancji), było objęcie pojęciem broni palnej również broni gazowej. Taka interpretacja pozwala na stwierdzenie, że przedmiot dający się przystosować do miotania pocisków musi przed przystosowaniem do miotania mieć już charakter przenośnej broni lufowej. Tak również sugeruje redakcja definicji zawarta w dyrektywie: „do celów niniejszej dyrektywy »broń palna« oznacza każdą przenośną broń lufową, która (...) może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków (...)”. Uznanie więc, że każdy przedmiot (niebędący przenośną bronią lufową), który może zostać łatwo przerobiony w celu miotania pocisków, jest bronią palną wykracza poza zakres definicji broni palnej sformułowanej w dyrektywie.

Określenie charakteru przedmiotu dającego się przystosować do miotania również powinno za punkt wyjścia obrać definicję zawartą w dyrektywie. Przedmiot taki, będąc już przenośną bronią lufową (która może coś miotać, na co wskazuje posiadanie przez nią lufy), może być łatwo przystosowany do miotania pocisków (a nie substancji). Oznacza to, że w rozumieniu dyrektywy przedmiotem dającym się łatwo przystosować do miotania pocisków może być broń gazowa, jeżeli łatwe jest usunięcie z niej zabezpieczeń przed miotaniem pocisków (np. usunięcie przewężenia w lufie, bądź jej wymiana). Funkcja tej broni, polegająca na miotaniu substancji obezwładniającej, może zostać zamieniona na funkcję miotania pocisków. Broń taka już przed przystosowaniem zdolna jest do miotania, zmienia się jedynie „materiał”, który jest miotany. Takie rozumienie

dyrektywy wydaje się czynić zadość założeniu racjonalności prawodawcy. Bronią palną będzie bowiem taka przenośna broń lufowa, która miota inny „materiał” niż pocisk, ale łatwo jej sposób działania może zostać wykorzystany do miotania także pocisków. Bronią palną w rozumieniu dyrektywy będzie więc broń gazowa, mimo że nie miota ona pocisków, a substancję gazową.

Przejsięcie na grunt ustawy o broni i amunicji powoduje jednak istotne komplikacje. Po pierwsze rozszerzono definicję broni palnej o miotanie substancji, a więc wprost zaliczono broń gazową do kategorii broni palnej (do tej kategorii wprost zaliczono też broń sygnałową i alarmową). Określenie przedmiotu dającego się przystosować do miotania stało się więc bezprzedmiotowe. Niemniej jednak ustawodawca wprowadził również tę kategorię do definicji ustawowej.

Po drugie, ustawodawca wprowadzając w art. 7 ust. 1a u.b.a. definicję przedmiotu dającego się przystosować do miotania, istotnie ją zmodyfikował. W rozumieniu dyrektywy bowiem „przedmiot uznaje się za dający się przystosować do miotania jednego lub wielu pocisków w wyniku działania materiału wybuchowego, jeżeli: – ma wygląd broni palnej, i – ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonana, może być łatwo przerobiona we wspomnianym celu”. W definicji tej mowa jest o możliwości łatwego przerobienia „we wspomnianym celu”, a więc przerobienia w celu miotania jednego lub wielu pocisków w wyniku działania materiału wybuchowego. Polski ustawodawca zrezygnował z wymogu, aby broń taka miała wygląd broni palnej, co jednak bardziej istotne, w definicji ustawowej określił możliwość łatwego przerobienia „w celu miotania”. Zmieniony więc został sens definicji.

W rozumieniu dyrektywy przedmiotem dającym się przystosować do miotania pocisku jest przenośna broń lufowa, która ma zdolność miotania innych „materiałów” niż pociski, a przystosowanie polegać ma właśnie na wykorzystaniu tej zdolności do miotania pocisków za pomocą materiału wybuchowego. W rozumieniu ustawy o broni i amunicji zaś przedmiotem takim jest przenośna broń lufowa, która może być przerobiona w celu miotania. Broń taka nie może przed przerobieniem posiadać zdolności do miotania pocisków lub substancji za pomocą materiału miotającego, bowiem wtedy należałoby ją zakwalifikować jako broń, która „miotą” lub „jest przeznaczona do miotania” tych pocisków lub substancji.

W ustawie o broni i amunicji powstał więc intrygujący twór w postaci przenośnej broni lufowej, która nie miota i nie jest przeznaczona do miotania ani pocisków, ani substancji, a która w łatwy sposób może zostać

przerobiona, aby takie „materiały” miotać. Wydaje się że ta kategoria broni jest zbiorem pustym. Trudno bowiem wskazać w rzeczywistości jakiś przedmiot, który by miał tak określone cechy. Nie można jednak wykluczyć, że w przyszłości pojawi się jakiś obiekt, który mógłby do tej kategorii należeć. Nie wydaje się przy tym trafnym zaliczanie do tej kategorii broni palnej uszkodzonej lub niesprawnej, lecz którą w łatwy sposób można naprawić. Taka broń nie traci charakteru broni palnej⁴⁰. Ponadto użyte przez ustawodawcę określenia: „przystosowana”⁴¹ (art. 7 ust. 1 u.b.a.) i „przerobiony”⁴² (art. 7 ust. 1a u.b.a.), wskazują, że przedmiotowi takiemu nadana zostaje cecha, którą pierwotnie posiadał.

Pewnego komentarza wymaga również kwestia kategorii przenośnej broni lufowej, która jest przeznaczona do miotania. Autorzy opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” wskazują, iż „brak kryterium, że ma to być narzędzie niebezpieczne, zdolne do rażenia celów na odległość, a jedynie m.in. przeznaczone do miotania powoduje objęcie zakresem tej definicji niezdolnych do wystrzału tzw. destruktywów oraz dekonstruktywów broni, które przecież zostały w chwili ich wyprodukowania przeznaczone do »miotania«, tyle że z uwagi na korozję lub pozbawienie cech użytkowych taką zdolność utraciły”⁴³. Autorzy ci wskazują, że zastosowanie definicji ustawowej na gruncie kodeksu karnego prowadzić będzie do objęcia penalizacją urządzeń, które bronią palną nie są, co powodować miałyby absurdalne rezultaty, niedające się pogodzić z celami odpowiedzialności karnej⁴⁴. Stwierdzić należy, że problem legalności posiadania destruktywów i dekonstruktywów jest nabrzmiałym problemem związanym z bronią palną. Co więcej, nie jest to problem powstały po wprowadzeniu nowego brzmienia definicji broni palnej⁴⁵. Ramy niniejsze-

⁴⁰ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 stycznia 2014 r., sygn. II AKa 228/13, Lex nr 1441569; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2007 r., sygn. II AKa 431/06, Lex nr 312513.

⁴¹ „Przystosować” to „dostosować coś, zrobić coś odpowiednim, stosownym do określonych potrzeb, warunków itp.” Zob. E. Sobol (red.), *op. cit.*, s. 807.

⁴² „Przerobić” według słownika języka polskiego oznacza „zmienić kształt, formę czegoś, opracować coś powtórnie, na nowo, wykonać coś z czegoś innego”. Zob. E. Sobol (red.), *op. cit.*, s. 784.

⁴³ P. Grzegorzczak, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 96.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Zob. np.: P. Lewandowski, Nielegalne poszukiwania, wydobywanie i przemyt militariów, *Przegląd Policyjny* 2007, nr 3, s. 53; W. Brywczyński, Kolekcjoner czy przestępca – w trosce o prawidłową interpretację pojęcia „broń palna”, *Problemy Współczesnej Kryminalistyki* 2008, t. XII, s. 55–57; J. Kasprzak, Wybrane zagadnienia związane z pojęciem broni palnej w świetle nowych regulacji i orzecznictwa, *Problemy Współczesnej Kryminalistyki* 2005, t. IX, s. 158.

go opracowania nie pozwalają na szerszą analizę tej kwestii, a w szczególności rozstrzygnięcia problemów szczegółowych takich jak: określenia momentu, w którym przedmiot przestaje być bronią palną (czy gdy przedmiot taki będzie trwale niesprawny, czy gdy zostanie pozbawiony cech użytkowych przez uprawnionego przedsiębiorcę, czy gdy przedmiot zostanie zarejestrowany jako broń palna pozbawiona cech użytkowych) i określenia statusu prawnego istotnych części broni palnej (czy części broni palnej są bronią palną, czy jedynie bronią, czy posiadanie pojedynczej części broni palnej bez zezwolenia wyczerpuje znamiona przedmiotowe art. 263 § 2 k.k.). Pamiętać bowiem należy, że to właśnie ze względu na występowanie istotnych części broni palnej w destrukcjach posiadanie takich przedmiotów było i jest kwalifikowane przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości jako posiadanie broni palnej, nie zaś ze względu na treść definicji z art. 7 ust. 1 u.b.a.

Odnieść się należy także do zarzutu objęcia znowelizowaną definicją legalną również broni palnej pozbawionej cech użytkowych, gdyż przedmioty te były przeznaczone do miotania pocisków lub substancji w chwili ich wyprodukowania. Abstrahując od wyżej wskazanych problemów z tą kwestią związanych, uznać należy że celem procedury pozbawiania cech użytkowych broni palnej jest właśnie wyeliminowanie danego egzemplarza broni z kręgu desygnatów kategorii „broń palna”⁴⁶. Przyjęcie tezy, że broń taka pozostaje bronią palną, mimo pozbawienia jej cech użytkowych, przeczyłoby racjonalności ustawodawcy i prowadzić musiałoby do stwierdzenia, że przepisy prawne regulujące procedurę pozbawiania broni palnej cechy użytkowej są w istocie bezprzedmiotowe.

Z obecnego brzmienia definicji legalnej możliwe jest wyprowadzenie takich jej cech konstytutywnych, jak pewien poziom niebezpieczności i rażenie na odległość (miotanie) na skutek działania materiału miotającego. Jeżeli więc tych cech przedmiot nie będzie już posiadać (zakładając na potrzeby tego opracowania, że przedmiot przestaje być bronią palną po trwałej utracie cech konstytutywnych, bez konieczności formalnego potwierdzenia), to na podstawie samej tylko aktualnej definicji legalnej broni palnej nie będzie mógł być kwalifikowany jako broń palna,

⁴⁶ Projektodawca, proponując wprowadzenie do ustawy o broni i amunicji kategorii broni palnej pozbawionej cech użytkowych, w uzasadnieniu projektu wprost stwierdził, że broń taka przestaje być bronią palną w rozumieniu art. 7 u.b.a. Zob. uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o broni i amunicji (druk nr 1048), oficjalna witryna internetowa Sejmu RP, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/1048/\\$file/1048.PDF](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/1048/$file/1048.PDF), s. 16 (dostęp w dniu 9 stycznia 2018 r.).

choćby przedmiot ten był przeznaczony do miotania (w zamyśle twórcy tak miał być używany).

Zdolność broni palnej do wystrzeliwania pocisku (wskutek spalania się materiału miotającego)

Ostatnim z zarzutów poczynionych przez Autorów opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” definicji legalnej broni palnej jest bezpodstawna rezygnacja ze wskazania zdolności do wystrzeliwania pocisków lub substancji wskutek spalania się materiału miotającego. Definicja obecnie formułuje element konstytutywny broni palnej w postaci miotania za pomocą materiału miotającego. Argument ten przeciwko definicji legalnej wydaje się ważki, bowiem *prima facie*, broń palna wcale nie musi być palna⁴⁷.

Oparcie się na pojęciu miotania funkcjonującym w języku ogólnym prowadzić musi do wniosku, że materiałem miotającym będzie każdy materiał służący do „wypchnięcia” pocisku lub substancji z broni. Takie ujęcie rozszerza definicję broni palnej i obejmuje nią również przedmioty, które „miotają” pociski lub substancje przy użyciu innych materiałów niż proch (a ściślej – rozprężających się gwałtownie gazów będących produktem spalania tegoż prochu)⁴⁸.

Zaistniały problem ponownie związany jest z implementacją dyrektywy. Na etapie prac w komisji nad projektem nowelizacji prowadzone były dyskusje, czy w ustawie należy użyć określenia „materiał wybuchowy” (wykorzystanego w definicji broni palnej w dyrektywie) czy „materiał miotający”⁴⁹. Co więcej, w opinii o zgodności projektu ustawy nowelizującej z prawem Unii Europejskiej zalecono zmianę określenia właśnie na „materiał wybuchowy”⁵⁰. Zalecenie to jednak nie zostało uwzględnione.

⁴⁷ Zob. M. Kulicki, L. Stęпка, *op. cit.*, s. 441–442. Takie też stanowisko wcześniej przyjął autor niniejszego opracowania – zob. R. Rejmaniak, *op. cit.*, s. 53.

⁴⁸ Tak wydają się interpretować określenie „działanie materiału miotającego” L. Stęпка i V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz. Zob. L. Stęпка, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, *Istota broni palnej*, (w:) L. Stęпка, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, Toruń 2013, s. 40.

⁴⁹ Zob. Posiedzenie Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych (nr 243), Biuletyn. Kancelaria Sejmu. Biuro Komisji Sejmowych 2010, nr 4390, VI Kadencja, oficjalna witryna internetowa Sejmu RP, [http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/0/4BC8526DC70F1EE1C12577EE0040B767/\\$file/0439006.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/0/4BC8526DC70F1EE1C12577EE0040B767/$file/0439006.pdf), s. 6 (dostęp w dniu 9 stycznia 2018 r.)

⁵⁰ M. Szpunar, *Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej*

Obecna definicja ustawowa broni palnej posługuje się określeniem „materiał miotający”, podobnie jak definicja ustawowa w pierwotnym brzmieniu. Różnica polega jednak na tym, że w pierwotnym brzmieniu art. 7 u.b.a. podkreślono, iż chodzi o „działanie sprężonych gazów powstałych na skutek spalania materiału miotającego”, zaś w definicji po nowelizacji z 2011 r. wskazano jedynie „działanie materiału miotającego”. Cecha „palności” broni była więc zdecydowanie silniej eksponowana w pierwotnej definicji ustawowej.

Określenie „materiał miotający” bez doprecyzowania sposobu jego działania prowadzi do istotnych problemów. Oparcie się na dyrektywie języka ogólnego nakazywałoby przyjąć, że materiałem miotającym może być wszystko, co jest zdolne do wypchnięcia pocisku z broni. W ustalaniu znaczenia tego pojęcia trafnym wydaje się jednak sięgnięcie do definicji formułowanych w języku specjalistycznym. Bowiem określenie to nie ma swojej definicji legalnej, sięgnąć należy do definicji tego pojęcia w języku specjalistycznym, o ile taka występuje. Dopiero gdy i takiej definicji nie ma, uprawnione jest rozumienie określonego zwrotu tak, jak jest on rozumiany w języku ogólnym.

Aby ustalić znaczenie pojęcia „materiał miotający” należałoby sięgnąć do terminologii z zakresu bronioznawstwa i techniki wojskowej. Zaznaczyć należy, że samo określenie „materiał miotający” dookreślane jest cechą „wybuchowy”.

S. Torecki wskazuje, że elementami naboju do broni palnej są: ładunek miotający, spłonka lub zapłonnik, łuska lub inna osłona ładunku miotającego oraz pocisk⁵¹. Definiuje on określenie „miotające materiały wybuchowe”, które stosowane są do produkcji m.in. ładunków miotających broni palnej⁵². Podobnie, proch określa jako „miotający materiał wybuchowy”, o określonych właściwościach, z którego wykonuje się „ładunki miotające”⁵³.

w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Druk 3499), (w:) Sprawozdanie Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Druk 3499), oficjalna witryna internetowa Sejmu RP, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D903A2C BD11A0ADCC1257 7D6004D4D01/\\$file/3499.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D903A2C BD11A0ADCC1257 7D6004D4D01/$file/3499.pdf), s. 2 (dostęp w dniu 9 stycznia 2018 r.).

⁵¹ S. T o r e c k i, 1000 słów o balistyce, Warszawa 1982, s. 147.

⁵² *Ibidem*, s. 141.

⁵³ *Ibidem*, s. 201.

W Małej Encyklopedii Wojskowej wskazano, że w skład naboju bojowego wchodzi pocisk, zapalnik, łuska, ładunek prochowy i spłonka (zapłonnik)⁵⁴. Ładunek prochowy utożsamiony został z ładunkiem miotającym, rozumianym jako ściśle określona ilość prochu zawarta w łusce w naboju zespolonym lub w woreczkach umieszczanych w naboju składanym. Może też zawierać podsypkę prochową i elementy pomocnicze. Co więcej, wskazano, że ładunek miotający „nadaje pociskowi odpowiednią prędkość”⁵⁵. Autorzy tej encyklopedii, definiują „wybuchowy materiał miotający” jako: „proch, materiał wybuchowy, którego zasadniczą formą jest palenie, nieprzechodzące w detonację nawet w warunkach bardzo wysokich ciśnień. Głównym przeznaczeniem m.m.w. jest nadanie odpowiedniej prędkości początkowej pociskom lub rakietom (...)”⁵⁶.

Autorzy Encyklopedii techniki wojskowej również używają określeń „ładunek prochowy” (definiując nabój bojowy), „ładunek miotający” (definiując nabój do broni palnej strzeleckiej), „prochowy ładunek miotający” (definiując nabój pistoletowy)⁵⁷. „Ładunek miotający” rozumiany jest jako „ściśle określona ilość prochu umieszczonego w łusce lub woreczkach z tkaniny dla oddania jednego strzału z broni palnej (...)”, może przy tym zawierać dodatki innych substancji chemicznych, np. podsypkę prochową ułatwiającą zapłon, określane bywa także ładunkiem prochowym⁵⁸. Autorzy definiują również pojęcie „materiał wybuchowy miotający” jako „proch, wieloskładnikowy materiał wybuchowy stanowiący mieszaninę wybuchową, której podstawową formę przemiany wybuchowej, po uprzednim zainicjowaniu płomieniem, stanowi spalanie wybuchowe nieprzechodzące w detonację nawet w warunkach bardzo wysokich ciśnień (...), stosuje się głównie w formie ładunków prochowych lub stałych paliw raketowych do nadania początkowej prędkości pociskom, wprowadzenia rakiet w ruch oraz do celów pomocniczych (podsypka prochowa, lont prochowy, opóźniacz prochowy) (...)”⁵⁹.

Ilustrowana encyklopedia współczesnej broni palnej definiuje nabój jako podstawową jednostkę amunicji, niezbędną do oddania jednego

⁵⁴ J. Urbanowicz (red.), Mała Encyklopedia Wojskowa. Tom II. K–Q, Warszawa 1970, s. 360.

⁵⁵ *Ibidem*, s. 224.

⁵⁶ J. Urbanowicz (red.), Mała Encyklopedia Wojskowa. Tom III. R–Ż, Warszawa 1971, s. 568.

⁵⁷ Zob. J. Modrzewski (red.), Encyklopedia techniki wojskowej, Warszawa 1978, s. 399–401.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 335.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 364.

strzału z broni palnej. Składa się on z pocisku, ładunku miotającego i sponki lub zapłonika oraz łuski lub innej osłony ładunku⁶⁰. Ładunek miotający to „ściśle określona ilość materiału wybuchowego miotającego umieszczona w łusce lub bezpośrednio w komorze naboju w woreczkach z tkaniny, w formie wyprasek albo w postaci płynnej, ustalona do oddania jednego strzału. Stanowi niezbędną część naboju broni lufowej (...)”⁶¹. „Materiałem wybuchowym miotającym” jest zaś „materiał wybuchowy stosowany głównie w formie ładunków prochowych jako źródło energii do nadawania prędkości początkowej pociskom strzeleckim, artyleryjskim i raketowym (...)”⁶².

Zauważyć należy, że określona ilość wybuchowego materiału miotającego używana w celu nadania prędkości początkowej pociskom nazywana jest „ładunkiem miotającym” lub „ładunkiem prochowym”. Odwołując powyższe definicje do ustawy o broni i amunicji, stwierdzić wypada, iż w legalnej definicji broni palnej zabrakło określenia, że chodzi o „wybuchowy” materiał miotający (lub po prostu „ładunek miotający”). Wydaje się jednak, że należałoby utożsamiać materiał miotający określony w definicji broni palnej właśnie z „miotającym materiałem wybuchowym” lub „ładunkiem miotającym”.

Rozumowanie takie wzmacniane jest poprzez wykorzystanie wykładni systemowej i analizę pojęcia amunicji. Zgodnie bowiem z art. 4 ust. 2 u.b.a. amunicją w rozumieniu ustawy jest amunicja do broni palnej. Zaś jedną z istotnych części amunicji wskazaną w art. 5 ust. 3 u.b.a. jest sponka inicjująca spalanie materiału miotającego. W kontekście istotnych części amunicji do broni palnej materiał miotający jest rozumiany więc jako działający poprzez spalanie się.

Również sięgnięcie do innych przepisów ustawy o broni i amunicji pozwala na stwierdzenie, że w taki właśnie sposób materiał miotający rozumiany jest na gruncie całej ustawy. Art. 6 ust. 1 u.b.a. stanowi o przerabianiu broni poprzez dostosowanie jej do „wystrzelenia pocisku z lufy albo z elementu zastępującego lufę w wyniku działania sprężonych gazów powstających na skutek spalania materiału miotającego”. Art. 6a ust. 2 u.b.a. określa definicję pozbawiania cech użytkowych broni palnej, której elementem jest, aby broń „mimo działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, nie była zdolna do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo ele-

⁶⁰ A. Ciepliński, R. Woźniak, Encyklopedia współczesnej broni palnej (od połowy XIX wieku), Warszawa 1997, s. 152.

⁶¹ *Ibidem*, s. 113–114.

⁶² *Ibidem*, s. 134.

mentu ją zastępującego”. Podobne zwroty zawierają definicje legalne broni sygnałowej i alarmowej zawarte w art. 7 ust. 2 i 3 u.b.a. Zauważyć przy tym należy, że poza spalaniem materiału miotającego, w przepisach tych używane jest ponadto określenie „wystrzeliwania” pocisku lub substancji.

Również wykładnia funkcjonalna potwierdza wnioski wypływające z zastosowania wykładni systemowej. Prześledzenie procesu legislacyjnego i wypowiedzi podczas prac w komisjach wyraźnie wskazuje, na to, że pojęcie „materiału miotającego” użyte zostało, aby wyrazić określenie zawarte w dyrektywie („materiał wybuchowy”) w sposób zgodny z przyjętą w Polsce nomenklaturą. Za taką wykładnią przemawia również założenie racjonalności prawodawcy. Absurdalnym bowiem jawiłoby się wymaganie uzyskania pozwolenia na posiadanie każdego przedmiotu z lufą, który w jakikolwiek sposób mógł miotać obiekty.

Wydaje się więc, że ustawodawca używa pojęcia „materiału miotającego” znaczeniu nadanym mu w języku specjalistycznym (jako „materiału miotającego wybuchowego”), a nie ogólnym. I takie właśnie znaczenie badanego zwrotu powinno zostać zaaplikowane do definicji legalnej broni palnej⁶³.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić należy, że wykorzystanie dyrektyw językowych, systemowych i funkcjonalnych wykładni prawa pozwala na ustalenie poszczególnych cech konstytutywnych broni palnej. Broń palna musi więc posiadać pewien minimalny stopień niebezpieczności (bowiem jest bronią), posiadać zdolność rażenia na odległość (bowiem miotaniem jest ciskanie czegoś na odległość), wyrzuca pociski lub substancje poprzez reakcję spalania prochu (bowiem materiałem miotającym jest materiał wybuchowy nadający prędkość początkową pociskowi lub substancji, a w innych przepisach ustawy prawodawca wprost już odniósł się do reakcji spalania materiału miotającego). Istotną zmianą w stosunku do pierwotnego brzmienia definicji jest natomiast zmiana określenia „urządzenie” na „przenośna broń lufowa”. Oznacza to bowiem, że broń palna nie musi stanowić obecnie pewnego zespołu

⁶³ Dyrektywa wykorzystania znaczenia przypisywanego określonemu zwrotowi w języku specjalistycznym umieszczana jest w kategorii językowych dyrektyw wykładni przez L. Morawskiego (wykładnia klaryfikacyjna) – zob. L. Morawski, *Zasady Wykładni Prawa*, Toruń 2006, s. 101. Natomiast w derywacyjnej koncepcji wykładni prawa M. Zieliński lokuje dyrektywę tę wśród funkcjonalnych dyrektyw wykładni – zob. M. Zieliński, *op. cit.*, s. 340.

elementów, a składać się może nawet z jednego elementu⁶⁴. Inną zmianą jest objęcie zakresem pojęcia broni palnej również przenośnej broni lufowej, która nie miota, ani nie jest przeznaczona do miotania, ale może zostać przystosowana do miotania. W rzeczywistości jednak trudno jest znaleźć desygnaty tego pojęcia.

Ważną zmianą było również usunięcie z definicji broni palnej elementu zastępującego lufę. Spowodowało to, że pewne kategorie przedmiotów nie będą bronią palną, choć będą przenośną bronią miotającą pociski lub substancje w wyniku działania (spalania) materiału miotającego. Zaznaczyć należy, że w innych przepisach ustawy dotyczących broni palnej, można już taki zwrot odnaleźć. Wydaje się jednak że nie jest to argument wystarczający do stwierdzenia, że wykorzystanie definicji legalnej broni palnej na gruncie kodeksu karnego prowadzi do niedających się zaakceptować rezultatów. Jedynie bowiem sytuacja, kiedy wykładnia językowa doprowadza do wniosków absurdalnych albo do rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji, pozwala na odejście od znaczenia ustalonego na podstawie dyrektyw językowych wykładni⁶⁵. Podobnie rzecz ma się w przypadku zakazu wykładni homonimicznej, który zignorowany może zostać w wyjątkowych przypadkach albo gdy ustawodawca wprost zamiar taki wskazał w tekście prawnym, albo gdy zastosowanie zakazu wykładni homonimicznej doprowadziłoby do rezultatów nie do zaakceptowania z perspektywy założenia racjonalności ustawodawcy. W przypadku aktualnej definicji broni palnej taka sytuacja nie zachodzi. Co więcej, definicja znowelizowana w istocie zbliżona jest treściowo do definicji kryminalistycznej i pierwotnej definicji legalnej, której dotyczyła właśnie przytaczana wcześniej uchwała Sądu Najwyższego. Podkreślić jednak należy, że aktualna definicja legalna broni palnej redakcyjnie sformułowana jest w sposób mniej czytelny niż definicja obowiązująca poprzednio i jest to jej mankament, zwłaszcza w kontekście zasady przyzwoitej legislacji i zasady określoności przepisów prawa⁶⁶.

⁶⁴ „Urządzenie” definiowane jest bowiem przez słownik języka polskiego jako „rodzaj mechanizmu lub zespół elementów, przyrządów służący do wykonywania określonych czynności, ułatwiający pracę” – zob. E. Sobol (red.), *op. cit.*, s. 1091.

⁶⁵ Zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2015 r., sygn. II CSK 518/14, Lex nr 1754050; co więcej, nawet gdyby treść językowa definicji legalnej podważała założenie o racjonalnym prawodawcy, to wciąż wiąże – zob. M. Zieliński, *op. cit.*, s. 215. Nadawanie innego znaczenia pojęciu, które zostało już zdefiniowane za pomocą definicji legalnej może być uznane za niedopuszczalną wykładnię prawotwórczą.

⁶⁶ Niemniej jednak dodać należy, że samo w sobie stwierdzenie niejasności przepisu nie oznacza jeszcze, że narusza on konstytucyjną zasadę określoności przepisów wypro-

Wydaje się, że aktualna definicja legalna broni palnej z powodzeniem może być wykorzystywana na gruncie kodeksu karnego. Pozostają więc w pełni aktualne rozważania Sądu Najwyższego zaprezentowane w uchwale 7 sędziów o sygnaturze I KZP 39/03. Konstatacja ta nie pozwala więc zignorować definicji legalnej broni palnej przy wykładni typów przestępstw, w których broń palna stanowi znamię przedmiotowe. W szczególności zaś nie można pominąć definicji ustawowej w przypadku nielegalnego posiadania broni palnej z art. 263 § 2 k.k. ze względu na zawartą w tym przepisie klauzulę normatywną. W innym bowiem przypadku wykładnia tego przepisu prowadziłaby do luki systemowej, co naruszałoby zakaz wykładni prowadzącej do luk. Zignorowanie bowiem podczas wykładni przepisu art. 263 § 2 k.k. przepisów ustawy o broni i amunicji uniemożliwiłoby wyjaśnienie nie tylko znamienia „broń palna”, ale również klauzuli normatywnej „bez wymaganego zezwolenia”. „Wybiórcze” odnoszenie się zaś do ustawy o broni i amunicji, z pominięciem definicji legalnej, prowadziłoby natomiast do sytuacji, gdy na gruncie ustawy o broni i amunicji do zgodnego z prawem posiadania pewnych przedmiotów (objętych definicją legalną broni palnej) wymagane byłoby pozwolenie, a przedmioty te nie stanowiłyby na gruncie kodeksu karnego desygnatów „broni palnej” określonej definicją kryminalistyczną. Doprowadziłoby to w konsekwencji do stwierdzenia, że obowiązuje norma prawna zakazująca posiadania np. broni gazowej czy alarmowej bez wymaganego zezwolenia, nieopatrzone żadną sankcją. Taka interpretacja podważałaby sens wprowadzania obowiązku uzyskania pozwolenia na dany rodzaj broni palnej.

Na marginesie powyższych rozważań zasygnalizować należy jeszcze dwie kwestie.

Po pierwsze, Autorzy opracowania „Pojęcie broni palnej w prawie karnym” wskazują na to, że *de lege lata* na gruncie prawa karnego opierać się należy na kryminalistycznej definicji broni palnej⁶⁷. Definicja ta, przytoczona przez Autorów, nie obejmuje broni gazowej. Wydaje się więc, że choć Autorzy formułują w dalszym fragmencie rozważań postulat *de lege ferenda* wyeliminowania broni gazowej z kategorii broni palnej⁶⁸, to taki

wadzaną z art. 2 Konstytucji w stopniu uprawniającym do stwierdzenia jego niekonstytucyjności. Dopiero gdy niejasności nie da się usunąć za pomocą zwyczajnych środków mających na celu eliminowanie niejedności w stosowaniu prawa, przepis taki może zostać uznany za niekonstytucyjny – zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2002 r., sygn. P 13/02, Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Zbiór Urzędowy, Seria A, nr 7, poz. 90.

⁶⁷ P. Grzegorzcyk, Z. Wardak, *op. cit.*, s. 97.

⁶⁸ *Ibidem*, s. 98.

sam efekt miałoby oparcie się na definicji kryminalistycznej bez potrzeby zmiany treści przepisów.

Choć uznanie przez ustawodawcę broni gazowej za broń palną spotkało się ze sprzeciwem przedstawicieli nauki kryminalistyki jako odejście od utrwalonego rozumienia pojęcia „broń palna”, to wyraźnie jednak określić należy, że zabieg objęcia definicją broni palnej również broni gazowej był świadomą i celową decyzją, z konsekwencji której ustawodawca zdawał sobie sprawę. Skutek objęcia pojęciem broni palnej również broni gazowej w postaci odpowiedzialności karnej za jej nielegalne posiadanie czy wyrobienie został w procesie legislacyjnym dostrzeżony i uznany za „możliwy do zaakceptowania i uzasadniony”⁶⁹. Kwestia zasadności takiego określenia zakresu definicji broni palnej była szeroko dyskutowana w doktrynie, pochylano się również nad nią w orzecznictwie. Zmiana treściowej definicji legalnej „broni palnej” w 2011 r. nie usunęła zwrotu „lub substancji” w art. 7 ust. 1 u.b.a., ani „broni gazowej” wymienionej w definicji zakresowej w art. 4 ust. 1 pkt 1 u.b.a. Ze względu na to, iż nie nastąpiła zmiana normatywna w tym zakresie, na gruncie definicji legalnej „broni palnej” broń gazowa pozostaje wciąż desygnatem tej nazwy. Oparcie się na definicji kryminalistycznej broni palnej, poza zakresem której pozostaje broń gazowa, prowadzić będzie do luk systemowych zreferowanych w uchwale Sądu Najwyższego o sygn. I KZP 39/03. Obecnie więc (bez głębokich zmian w ustawie o broni i amunicji) kwestia usunięcia broni gazowej z kręgu desygnatów broni palnej może być analizowana jako postulat *de lege ferenda*. Postulat ten jednak wydaje się obecnie niemożliwy do zrealizowania, ze względu na analizowaną wyżej definicję broni palnej określoną w dyrektywie. Wyeliminowanie broni gazowej z kategorii broni palnej spotkać się może bowiem z zarzutem nieprawidłowej implementacji dyrektywy, bądź broń taka zakwalifikowana zostanie jako przenośna broń lufowa dająca się łatwo przystosować do miotania.

Po drugie, definicja broni palnej umieszczona w dyrektywie 91/477/EWG została zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego

⁶⁹ Zob. Wypowiedź K. Budnika, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – Stenogram z 27 posiedzenia Sejmu RP 3 kadencji – punkt 4 porządku dziennego – Pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o broni i amunicji (druk 479) z dnia 9 września 1998 r., oficjalna witryna Sejmu RP, <http://orka2.sejm.gov.pl/Debata3.nsf/chronWWW?OpenView&Start=1&Count=999&Expand=97.1#97.1> (dostęp w dniu 9 stycznia 2018 r.).

i Rady (UE) 2017/853 z dnia 17 maja 2017 r.⁷⁰ Obecnie dyrektywa definiuje broń palną jako „każdą przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może zostać przerobiona tak, aby miotała śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, chyba że jest wyłączona z zakresu tej definicji z jednego z powodów wymienionych w załączniku I sekcja III. Broń palna została sklasyfikowana w załączniku I sekcja II.

Przedmiot uznaje się za możliwy do przerobienia tak, aby miotał śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, jeżeli:

- ma wygląd broni palnej; oraz
- ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może zostać przerobiony w tym celu”.

Definicja ta określa broń palną jako miotającą śrut, kulę lub pocisk, a nie tylko pocisk. Drugą ważną zmianą jest doprecyzowanie materiału miotającego poprzez dodanie określenia „palnego”. Powoduje to rozstrzygnięcie wątpliwości co do „palności” materiału miotającego i broni palnej. W definicji tej znalazło się wskazanie załącznika, w którym sklasyfikowano broń palną oraz wyłączenie z tej kategorii broni, które „są przeznaczone do alarmowania, sygnalizowania, ratowania życia, uboju zwierząt lub połowów ryb za pomocą harpuna lub do celów przemysłowych lub technicznych, pod warunkiem że mogą być wykorzystywane wyłącznie do zadeklarowanych celów”, a także broni, które „uznawane są za broń zabytkową, w przypadku gdy nie zostały włączone do kategorii określonych w części II oraz podlegają przepisom krajowym”. Wciąż jednak definicja broni palnej nie obejmuje miotania „substancji” i wciąż zasadne jest określanie przenośnej broni lufowej, która nie jest zdolna do miotania śrutu, kuli lub pocisku, a może zostać w takim celu przerobiona. Termin transpozycji zmian do krajowego porządku prawnego określony został na dzień 14 września 2018 r. Przy okazji zmian w ustawie o broni i amunicji (lub uchwalenia nowej ustawy) w celu implementowania zmienionej dyrektywy pozostaje mieć nadzieję, że ustawodawca dostrzeże problem związany z zaliczeniem broni gazowej wprost do kategorii broni palnej i w odpowiedni sposób sformułuje ustawową definicję broni palnej.

Zaprezentowane powyżej rozważania należy podsumować stwierdzeniem, że aktualna definicja legalna broni palnej w istocie nie odbiega znacząco od definicji pierwotnie zawartej w ustawie o broni i amuni-

⁷⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/853 z dnia 17 maja 2017 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, Dz. Urz. UE L 137/22.

cji, choć sformułowana jest w mniej przejrzysty sposób. Niemniej jednak odtworzenie konstytutywnych cech broni palnej określonych w art. 7 ust. 1 u.b.a. jest możliwe przy wykorzystaniu dyrektyw wykładni prawa. Wykorzystanie definicji legalnej broni palnej na gruncie kodeksu karnego nie powoduje skutków, które można byłoby ocenić jako absurdalne, co więcej, sięgnięcia do tej definicji wymaga zawarta w art. 263 § 2 k.k. klauzula normatywna „bez wymaganego zezwolenia”. Uznać więc należy, że argumentacja zawarta w uzasadnieniu uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2004 r, sygn. I KZP 39/03 pozostaje wciąż aktualna, mimo zmiany redakcyjnej definicji legalnej „broni palnej”.

Definition of firearm

Abstract

This study explores a legal definition of firearm included in Article 7, clause 1 of the Weapon and Ammunition Act. It challenges the view presented by P. Grzegorzczak and Z. Wardak in their article entitled “Definition of firearm in criminal law” published in Prokuratura i Prawo 10 (2017). P. Grzegorzczak and Z. Wardak claim that significant amendments to the legal definition of firearm have rendered it useless for creating legal norms, and propose that the forensic definition of firearm should be used instead. This paper offers an analysis of particular elements of the said legal definition, which elements indicate integral properties of firearm, and concludes that the legal definition is actually largely consistent with how “firearm” is understood in forensic science. It further explains that the use of the legal definition of “firearm” for Criminal Code purposes is acceptable and does not produce effects that would be intolerable from the perspective of the assumed lawmaker rationale.